

Ο Αρχάγγελος της Κρήτης

Τα Ξυλουρέικα

Μαθητές

Βεϊσάκη Χρυσούλα

Κακοδειπνάκη Κατερίνα

Μπιτσακάκη Άρτεμις

Σαλούστρος Μανώλης

Φανουράκη Εμμανουέλα

Επιβ.Καθηγήτρια

Νταμπάκη Ελίνα

Ά ΓΕΛ.Μοιρών

Σχολ. Έτος 2013-2014

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το θέμα που θ' ασχοληθούμε αυτό το τετράμηνο είναι οι μεγάλες προσωπικότητες της Κρήτης. Άνθρωποι σπουδαίοι πολιτικοί, καλλιτέχνες, φιλόσοφοι και συγγραφείς που έχουν αφήσει ιστορία σ' αυτόν το τόπο. Άνθρωποι που αν και έχουν πεθάνει έχουν μείνει ζωντανοί στις καρδιές μας με τα δημιουργήματά τους. Και αναφερόμαστε σε ανθρώπους με δύναμη ψυχής που αγαπούν αυτό που κάνουν, ο καθ' ένας στο είδος του και γι' αυτό έχουν μείνει αναλλοίωτοι στο χρόνο και αυτοί καθώς και τα δημιουργήματά τους. Άνθρωποι με ήθος και σπουδαία προσωπικότητα. Όμως εμείς ξεχωρίσαμε έναν από αυτούς. Επιλέξαμε λοιπόν να ασχοληθούμε με τον Νίκο Ξυλούρη. Έναν σπουδαίο Έλληνα καλλιτέχνη που με τα τραγούδια του, την υπέροχη χροιά της φωνής του και την ισχυρή προσωπικότητα του μας έκανε να τον αγαπήσουμε και παρόλα τα χρόνια που έχουν περάσει από το θάνατο του να μιλάμε ακόμα γι' αυτόν.

Για όλους τους Έλληνες και ειδικά τους κρητικούς είναι ΑΘΑΝΑΤΟΣ. Σε αυτή την εργασία θα γνωρίσουμε τον Νίκο Ξυλούρη από τα πρώτα χρόνια της ζωής του μέχρι και τα θάνατό του. Θα αναφερθούμε στα σπουδαία δημιουργήματά του που άφησε πίσω του, αυτά που είναι σε όλους μας γνωστά αλλά και αυτά που βρίσκονται ακόμα στην αφάνεια. Θα δούμε πως διαμόρφωσε και κατάφερε να χαράξει τη δική του πορεία στο χώρο της μουσικής, του θεάτρου καθώς και στο χώρο της μεταπολίτευσης. Θα αναλύσουμε σε βάθος τη σπουδαία προσωπικότητα της Κρήτης και σίγουρα και εμείς σαν ομάδα να ανακαλύψουμε κάποια πράγματα που κανείς μας δεν ήξερε ή που ποτέ δεν είχαμε αναζητήσει μέχρι σήμερα. Θα δούμε αναλυτικά τη ζωή του από την παιδική του ηλικία, την εφηβεία του, πως ξεκίνησε η επαφή του με την λύρα που άλλαξε ολόκληρη τη ζωή του αλλά και τον θάνατο του. Επίσης θα δούμε τα έργα του και πώς όλος ο κόσμος τον ξεχώρισε, τον στήριξε και ήταν δίπλα του σε όλη τη σταδιοδρομία του. Αλλά και με ποιόν τρόπο επηρέασε τον πολιτισμό. Στην ομάδα μας αγαπάμε πολύ τον Νίκο Ξυλούρη όλοι μας και έχουμε τραγουδήσει άπειρες φορές τραγούδια του αλλά δεν ξέρουμε ποιος είναι πραγματικά αυτός ο άνθρωπος που μας άγγιξε με τα τραγούδια του και ποια ήταν η ιστορία του. Για το λόγο αυτό γίναμε ομάδα, δεθήκαμε και όλοι μαζί ενωμένοι έχουμε να πραγματοποιήσουμε ένα κοινό στόχο που με πολλή δουλειά και αφοσίωση πιστεύουμε πως θα τα καταφέρουμε.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το μεγαλύτερο χαρακτηριστικό του Νίκου Ξυλούρη είναι η μουσική. Η Κρήτη έχει βγάλει πολλές γενιές ταλαντούχων μουσικών, ένας από αυτούς είναι και ο Νίκος Ξυλούρης . Είναι η μεγαλύτερη οντότητα με την οποία θα ασχοληθούμε φέτος. Ο Νίκος Ξυλούρης καθ'όλη τη διάρκεια της ζωής του, ασχολήθηκε με το χώρο του θεάτρου, τη πολιτική αλλά και περισσότερο ασχολήθηκε με το χώρο της μουσικής όπου κι έγινε γνωστός σε πολλούς ανθρώπους. Ο Νίκος Ξυλούρης είχε μία ιδιαίτερη αδυναμία με τη μουσική και συγκεκριμένα με το τραγούδι..Από πολύ μικρός ξεκίνησε να μαθαίνει λύρα και μετά από λίγα χρόνια ξεκίνησε να κάνει διάφορες συνεργασίες με σπουδαίους μουσικοσυνθέτες. Ο Νίκος λάτρευε αυτό που έκανε και δεν σταμάτησε να το κάνει έως ότου και πέθανε.

ΝΙΚΟΣ ΞΥΛΟΥΡΗΣ. Ένας άνθρωπος διαφορετικός απ'όλους τους άλλους, ένας αθάνατος θρύλος. Ήταν νέος Κρητικός λυράρης και τραγουδιστής που δυστυχώς μας άφησε νωρίς. Μία μορφή ταυτισμένη με την περηφάνια, την ανθρωπιά και την αγωνιστικότητα. Αυτές ήταν οι λέξεις που τον χαρακτήριζαν. Ήταν ένας άνθρωπος όχι και πολύ μορφωμένος αλλά με ήθος και αξιοπρέπεια. Αυτός ο ΆΝΘΡΩΠΟΣ μας δίδαξε πολλά για το ρόλο του καλλιτέχνη, τη στάση απέναντι στην τέχνη του και στην κοινωνία. Με τη φωνή του σφράγισε κάποιες από τις πιο δυνατές στιγμές του ελληνικού τραγουδιού. Τραγούδια που εμπνεύστηκαν και ενέπνευσαν την αντιδικτατορική πόλη κι έγιναν σύμβολα αντίστασης κατά της χούντας. Πιστός στις κρητικές ρίζες του Κονταροχτυπιέται με τις αντιφάσεις αυτού του κόσμου και κάνει τις πίκρες του τραγούδι στην τρίχορδη λύρα του. Η λύρα του ήταν όλη η ζωή του αυτό αγαπούσε να κάνει και αυτό έκανε με όλη του την αγάπη και την θέληση της ψυχής του. Ζούσε και ενέπνεε γιαυτό!

Μέρος 1ο

Η ΖΩΗ ΤΟΥ

Κανείς δεν ήξερε τι πορεία θα ακολουθούσε ένα αγόρι που γεννήθηκε τότε στα Ανώγεια. Το αγόρι αυτό ονομαζόμενος Νίκος Ξυλούρης ή Ψαρονίκος, (7 Ιουλίου 1936 - 8 Φεβρουαρίου 1980) γεννήθηκε το 1936, στο ορεινό χωριό Ανώγεια Μυλοποτάμου Ρεθύμνου της Κρήτης από οικογένεια με μουσική παράδοση και πολλούς λυράρηδες. Στα πέντε του χρόνια, όταν οι Γερμανοί έκαψαν το χωριό του, ξεριζώθηκε από τον τόπο του μαζί με τους υπόλοιπους κατοίκους, οι οποίοι μεταφέρθηκαν σε χωριό της επαρχίας Μυλοποτάμου όπου παρέμειναν μέχρι και την απελευθέρωση της Κρήτης. Αδέλφια του είναι οι επίσης γνωστοί μουσικοί της κρητικής μουσικής ο Αντώνης Ξυλούρης (Ψαραντώνης) και ο Γιάννης Ξυλούρης (Ψαρογιάννης) . Σε νεαρή ακόμα ηλικία με τη βοήθεια του δασκάλου του κατάφερε να πείσει τον πατέρα του να του αγοράσει την πρώτη του λύρα και πολύ γρήγορα άρχισε να παίζει σε γάμους και πανηγύρια. Στα 17 του αποφάσισε να μετακομίσει στο

Ηράκλειο και έπιασε δουλειά στο νυχτερινό κέντρο "Κάστρο".

Τα πράγματα όμως δεν ήταν όπως τα περίμενε γιατί βρέθηκε αντιμέτωπος με τη "μόδα" της Ευρωπαϊκής μουσικής, κάτι τελείως ξένο για αυτόν. Τα έσοδα του μόλις και μετά βίας έφταναν να τον συντηρήσουν και πέρασε δύσκολες εποχές. Γνώρισε την Ουρανία Μελαμπιανάκη, στις 21 Μαΐου του 1958 παντρεύτηκαν και τον ίδιο Σεπτέμβρη μετακόμισαν στο Ηράκλειο Κρήτης. Σιγά σιγά οι Κρητικοί άρχισαν να τον στηρίζουν και να οργανώνουν γλέντια για να τον ακούν να παίζει. Το 1960 γεννήθηκε ο γιος του Γιώργος και το 1966 η κόρη του Ρηνιώ.

Η παιδική ηλικία

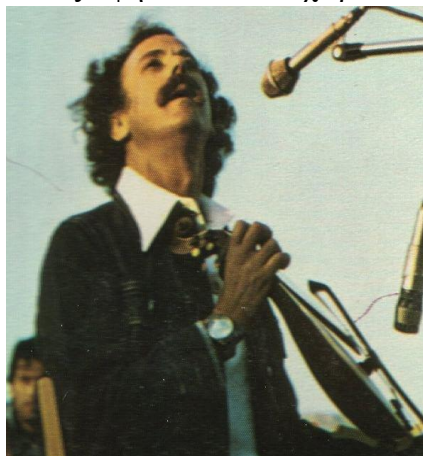
Ο Νίκος Ξυλούρης ήταν ένας άνθρωπος που άκουγε τα πάντα. Και ξένα αρκεί να του άρεσε, γιατί είχε την δυνατότητα να διακρίνει την καλή μουσική. Και ροκ και κλασική και ότι του χτύπαγε στο αυτί. Του άρεσαν διάφοροι όπως ο Παπακωνσταντίνου, ο Μπιθικότσης, ο Αγγελόπουλος, ο Καζαντζίδης, ο Γαβαλάς, πάρα πολλοί. Αυτοί που μιλούσαν μέσα του. Ο Νίκος είχε ρίζες να πάρει, αφού η οικογένεια του αγαπούσε πολύ τη μουσική. Ο Νίκος είχε μια ιδιαίτερη φωνή που έκανε θετική εντύπωση σε πολλούς. Κάποιοι είπαν «θέλουμε να 'ρθουμε στην Κρήτη να κάνουμε παρέα, να γίνει ένας γάμος, να δούμε πως είναι.» Ε, και έγινε ένας κρητικός γάμος στα Ανώγεια με όλη του την λεπτομέρεια. Ένας άνθρωπος της μουσικής ονόματος Τάκης Λαμπρόπουλος, λοιπόν έτυχε να παρευρίσκεται στον γάμο τον άκουσε και εντυπωσιάστηκε. Όταν έφευγε από τα Ανώγεια είπε στον Νίκο.

«Νίκο μέχρι τώρα καλά ότι έκανες στα Κρητικά. Από τώρα και έπειτα τέρμα τα Κρητικά! «Γιατί;» λέει ο Νίκος «Γιατί αυτή η κασέτα που βλέπεις είναι που σε ηχογραφήσα από μακριά όταν τραγουδούσες, και αυτή θα φύγει και θα πάει στον Ξαρχάκο που είναι στο Παρίσι, για να κάνεις άλλα τραγούδια». Αυτό βέβαια ανακοινώθηκε στα μέσα ενημέρωσης, ότι ο Λαμπρόπουλος βρήκε ένα σπουδαίο τραγουδιστή. Έτσι το έμαθε και ο Μαρκόπουλος ο οποίος πήρε τηλέφωνο τον Νίκο από την Σκιάθο και τον έπεισε να μην δουλέψει με κανέναν άλλο παρά μόνο με εκείνον. Ο Νίκος είπε στην εταιρεία ότι δε θα κάνει το δίσκο που θέλανε αυτοί. **«Θα κάνω με τον πατριώτη μου τον Μαρκόπουλο»**. Όσο και αν προσπάθησαν να τον μεταπείσουν, ο Νίκος επέμενε ότι πρέπει να γίνει με τον Μαρκόπουλο, σαν πατριώτες που ήτανε. Έτσι έγινε αυτή η ιστορία και είπε το «Χρονικό». Πριν απ' αυτό όμως, είπε ο Νίκος στον Λαμπρόπουλο πως θα πει τα «ριζίτικα» που ήτανε παραδοσιακά τραγούδια της Κρήτης και είχε κάνει την διασκευή τους ο ίδιος καθώς και τον Ερωτόκριτο. Από εκείνη τη στιγμή όλοι άκουγαν για έναν σπουδαίο νέο καλλιτέχνη που μόλις είχε αρχίσει να ανοίγει τα φτερά του. Ταυτόχρονα όμως συνέχιζε την μουσική παράδοση της οικογένειας.

Η λύρα

Μια μέρα βλέπει έναν συγγενή του να παίζει λύρα κι από τότε του καρφώνεται η ιδέα να μάθει αυτό το όργανο, που να ήξερε ότι αυτή η στιγμή θα καθόριζε όλη τη ζωή του. Από τότε και έπειτα η μεγαλύτερη αγάπη του ήταν η κρητική μουσική η οποία έγινε και κομμάτι της ζωής του. Σε νεαρή ηλικία, στην τρίτη μόλις τάξη, παρακαλεί τους γονείς του να του πάρουν μια λύρα και να τον αφήσουν να συνεχίσει την δουλειά του παππού του. Οι αντιρρήσεις του πατέρα του κάμπτονται από τον δάσκαλό του, που αναγνώρισε από νωρίς το ταλέντο του. Σε ηλικία μόλις 10 ετών, αποκτά την πρώτη του λύρα που πλέον δεν αποχωριζόταν λεπτό. Τα όνειρα του Νίκου παίρνουν σάρκα και οστά, σταματά το σχολείο στην Γ' Δημοτικού και μετά από ενάμιση χρόνο μαθητείας δίπλα στον λυράρη Λεωνίδα Κλάδο, ξεκινά να βγάλει το ψωμί του παίζοντας σε γάμους, βαφτίσια και γιορτές, σ' όλη την Κρήτη. Το τραγούδι γίνεται από εκείνη τη στιγμή ο σκοπός της ζωής του. Το 1953 ο 17χρονος Νίκος αφήνει πίσω το χωριό του, για να εγκατασταθεί στο Ηράκλειο. Επίσης έχει ν'

αντιμετωπίσει τη μουσική της εποχής (ταγκό, βαλς, ρούμπα, σάμπα κλπ), καθώς και τους μεγάλους λυράρηδες που δεν τον βλέπουν με καλό μάτι. Οι καλοί φίλοι που έχει αποκτήσει στο Ηράκλειο τον βοηθούν. Έτσι ο Νίκος σιγά -σιγά άρχισε να γίνεται γνωστός στο ευρύ κοινό και να κερδίζει όλο και πιο πολλά χρήματα, βέβαια δεν δούλευε μόνο για τα χρήματα και όπου δεν είχαν να τον πληρώσουν καθόταν με το παραπάνω λέγοντας : "Αυτοί έχουν περισσότερη ανάγκη για να γλεντήσουν". Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα έγινε ένας από τους πιο περιζήτητους μουσικούς που καλούσαν σε γάμους, βαφτίσια, χορούς, και σε κάθε είδους χαρές. Μαζί με τον αδελφό του Γιάννη γυρνούν στις γιορτές και στα πανηγύρια. Το Νοέμβρη του 1958 πραγματοποιεί τις πρώτες του ηχογραφήσεις. Κανείς πια δεν μπορεί να τον εμποδίσει. Αλλά ούτε και ο ίδιος θα μπορούσε να φανταστεί πως με τα τραγούδια του θα έφερνε μια μέρα μηνύματα αγάπης και λευτεριάς και θα ξεσήκωνε ολόκληρη την Ελλάδα.

Ο θάνατος

Το 1979 είναι μια δύσκολη χρονιά για τον Νίκο Ξυλούρη. Αν και η καριέρα του βρίσκεται στο απόγειό της, ο ίδιος υποφέρει από έντονους πόνους στο κεφάλι και στο θώρακα. Ταξιδεύει στη Νέα Υόρκη και εισάγεται για εξετάσεις στο Αντικαρκινικό Νοσοκομείο, όπου διαπιστώνεται ότι

πάσχει από καρκίνο. Έπειτα από πολλαπλές εγχειρήσεις επιστρέφει στο σπίτι ενός φίλου του στο Πόρτο Ράφτη και προσπαθεί να νικήσει την επάρατη νόσο. Την Τετάρτη, 6 Φεβρουαρίου του 1980, μπαίνει στο Αντικαρκινικό Νοσοκομείο Πειραιώς για νέες εξετάσεις. Την επόμενη μέρα, όμως, η κατάσταση της υγείας του επιδεινώνεται και το βράδυ της Πέμπτης πέφτει σε κώμα. Οι γιατροί κάνουν υπεράνθρωπες προσπάθειες για να τον κρατήσουν στη ζωή, αλλά όλα είναι μάταια. Τα χαράματα της Παρασκευής 8 Φεβρουαρίου φεύγει για πάντα από κοντά μας. Το τραγούδι που κάποτε τραγούδησε βγήκε αληθινό.

*Μια μέρα, μια Παρασκευή
θα πέσω να πεθάνω
και μια Λαμπρή θ αναστηθώ
από το χώμα απάνω*

Στις 9 Φεβρουαρίου χιλιάδες κόσμου, επώνυμοι κι ανώνυμοι, αποχαιρετούν τον «Αρχάγγελο της Κρήτης» με δάκρυα στα μάτια και τραγουδούν:

Έβαλε ο Θεός σημάδι παλικάρι στα Σφακιά
και ο πατέρας του στον Άδη άκουσε μια τουφεκιά.
Της γενιάς μου βασιλιά, μην κατέβεις τα σκαλιά
Πιές αθάνατο νερό να νικήσεις τον καιρό.
Έβαλε ο Θεός σημάδι παλληκάρι στα Σφακιά
κι η μανούλα του στον Άδη τράβηξε μια χαρακιά.
Της καρδιάς μου βασιλιά με τον ήλιο στα μαλλιά,
μην περνάς τη χαρακιά η ζωή είναι πιο γλυκιά.

Ο «αρχάγγελος», στη γειτονιά των αγγέλων!

Ο Νίκος Ξυλούρης με τη φωνή και το ήθος του σημάδεψε τα χρόνια της χούντας, την αντίσταση σε αυτήν, αλλά και τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης. Όπως ο ίδιος έλεγε μετά τη μεταπολίτευση αναφερόμενος στους ανθρώπους της μουσικής βιομηχανίας : "εγώ τους ίδιους ανθρώπους έβλεπα να κανονίζουν επί χούντας, τους ίδιους βλέπω και τώρα". Η καλλιτεχνική κοινοτοπία, διαπιστώνει ότι ο Νίκος Ξυλούρης ήταν μια από τις σπουδαιότερες φωνές της σύγχρονης Ελλάδας. Μόνο αυτό; Όχι προφανώς. Είναι η γενικότερη αυθεντική και με μοναδικό τρόπο «καθάρια» παρουσία του στη καλλιτεχνική, κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα της μεταπολεμικής Ελλάδας. Μια σπάνια, ευγενική μορφή που η έλλειψή της είναι εμφανής και οδυνηρή..

Εικόνα 1: Ένα απόσπασμα εφημερίδας με μια τραγική είδηση.

“...Εις τα ορεινά χωριά της Κρήτης δεν ημπορούσε να εισχωρήσει αυτό που εισχώρησε στις πόλεις... Εκεί γόρευαν ταγκά, βαλς, ρούμπες, σάμπες και είμαστε υποχρεωμένοι να τα μάθουμε αυτά τα τραγούδια, να τα παίζουμε στα πανηγύρια και στους γάμους, για να μπορούμε να ζήσουμε και μείς, να βγάλουμε τα έξοδά μας και να τους κάνουμε σιγά-σιγά ν’αλλάξουνε και ν’αγαπήσουνε την Κρητική μουσική...”

Είπαν γι' αυτόν...

Μίκης Θεοδωράκης, μουσικοσυνθέτης

«Ο θάνατος του ήταν μεγάλη απώλεια για την ελληνική μουσική και την Κρήτη».

Γιώργος Χατζηνάσιος, συνθέτης

«Για μένα ήταν η πιο αντιπροσωπευτική ελληνική φωνή. Η φωνή του χαρακτήριζε τη φυλή μας. Ήταν από τους πιο καλούς ανθρώπους στο επάγγελμα. Πιστεύω ότι θ' αφήσει δυσαναπλήρωτο κενό και ότι θα περάσουν πολλές γενιές για να ξαναβγεί μια τέτοια φωνή».

Μίμης Πλέσσας, συνθέτης

«Για μένα άνοιγε το στόμα του και τραγουδούσε η Ελλάδα. Ο χαμός του δεν είναι χαμός του τροβαδούρου, αλλά ενός συμβόλου».

Γιώργος Θεοδοσιάδης, συνθέτης

«Ήταν η προσωποποίηση της αγνής έκφρασης στο τραγούδι. Η φωνή του ήταν ένα τραγούδι ακόμα κι όταν μιλούσε. Υπήρξε λεβέντης. Κρητικός και στην τέχνη του και στην καρδιά και στο ήθος»

Γιάννης Πάριος, τραγουδιστής

«Χάθηκε ένας πολύ μεγάλος τραγουδιστής κι ένας καταπληκτικός άνθρωπος. Ήταν λεβέντης σε όλα του ο Νίκος, ο φιλαράκος με την πιο γλυκιά καρδιά του κόσμου».

Τόλης Βοσκόπουλος, τραγουδιστής

«Δεν τον γνώριζα προσωπικά, όμως έχω ακούσει ωραία λόγια γι' αυτόν. Πάντως είναι ένας συνάδελφος που αφήνει κενό πίσω του».

Δήμητρα Γαλάνη, τραγουδίστρια

«Δεν υπήρξα φίλη του Νίκου αλλά είχαμε συνεργαστεί αρκετές φορές. Είναι κάπως δύσκολο να μιλήσω με δυο λόγια για τον καλλιτέχνη και κυρίως για τον άνθρωπο Ξυλούρη. Ήταν ευθύς, γνήσιος, με λίγα λόγια αυτό που λέμε «λεβέντης». Εκείνο που θα θυμάμαι πάντα από τον Νίκο είναι το μόνιμο χαμόγελο στα καλογραμμμένα χείλη του και την έξυπνη ματιά του. Δεν νομίζω ότι το ελληνικό τραγούδι θα ξαναγεννήσει έναν Ξυλούρη».

Τάνια Τσανακλίδου, τραγουδίστρια

«Ο θάνατος του μ' έχει συγκλονίσει. Φίλος καλός κι ακόμα πιο καλός συνεργάτης ήταν ο Νίκος Ξυλούρης. Η εντελώς ιδιότυπη φωνή του άφησε τη σφραγίδα της στο ελληνικό τραγούδι. Σ' όλες τις συνεργασίες που είχαμε, είτε στην Αθήνα είτε σε περιόδους, ο Νίκος ήταν κάτι περισσότερο από καλός συνάδελφος, ήταν ένας λεβέντης. Θα τον έχω για πάντα στ' αυτιά

μου και στη καρδιά μου».

Τζένη Καρέζη, ηθοποιός

«Ήταν από τα ωραιότερα και τα πιο αγνά πλάσματα που έχω συναντήσει . Όσο καθάρια και όσο συγκλονιστική ήταν η φωνή του, άλλο τόσο ήταν και στη ζωή του γνήσιος και καθάριος. Ήταν σαν αρχάγγελος. Κι ίσως γι' αυτό πέθανε τόσο νέος. Κι εγώ κι ο Κώστας θυμόμαστε πάντα την συνεργασία μας και τώρα θα τη θυμόμαστε με περισσότερη συγκίνηση».

Κώστας Καζάκος, ηθοποιός

«Ο θάνατος του Νίκου δεν μας βρήκε απροετοίμαστους, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι ο πόνος μας είναι μικρότερος. Όσοι το γνώρισαν και περισσότερο όσοι δούλεψαν μαζί του ξέρουνε ότι σαν καλλιτέχνης και σαν άνθρωπος είναι αναντικατάστατος».

Αλίκη Βουγιουκλάκη, ηθοποιός

«Χάθηκε το παλικάρι με τη φωνή, το ήθος και τη λεβεντιά. Κάτι τέτοιες στιγμές αναλογίζομαι πόσο άδικος είναι ο Θεός».

Μάνος Κατράκης, ηθοποιός

«Όταν μιλάει κανείς για τον Ξυλούρη δεν μπορεί να μη θυμηθεί το χαμόγελο και τη μεγάλη του καρδιά. Είχε μια απλή λεβεντιά που δύσκολα πια συναντάς. Δίκαια οι Κρητικοί ένιωθαν περήφανοι γι' αυτόν».

Αλέξης Μινωτής, ηθοποιός

«Τον θαύμαζα γιατί ήταν ένας καλός κρητικός, ένας θαυμάσιος τραγουδιστής. Λυπάμαι βαθιά που χάθηκε».

Λυκούργος Καλλέργης, ηθοποιός

«Ήταν ο καλλιτέχνης που άφησε τη δική του σφραγίδα όχι μόνο σαν τραγουδιστής αλλά και σαν άνθρωπος»

Στο σπίτι της Τζένης Καρέζη και του Κώστα Καζάκου. «Ο Νίκος ήταν από τα ωραιότερα και πιο αγνά πλάσματα που έχω συναντήσει. Όσο καθάρια και όσο συγκλονιστική ήταν η φωνή του, άλλο τόσο ήταν και στη ζωή του γνήσιος και καθάριος», έλεγε η Τζένη για το φίλο της Νίκο.

Μέρος 2ο

ΤΟ ΈΡΓΟ ΤΟΥ

Ο Νίκος Ξυλούρης αποτελεί σπάνια και ίσως ανεπανάληπτη περίπτωση στα μουσικά δρώμενα του τόπου. Είναι ίσως ο μόνος ερμηνευτής που ενώ ξεκίνησε την πορεία του και αναδείχτηκε ως πρωταγωνιστής στο χώρο του καθαρά παραδοσιακού τραγουδιού, κατάφερε να διαφοροποιηθεί από τους άλλους ομότεχνους του, περνώντας σε λόγιες συνεργασίες και έντεχνες διαδρομές που έδρεψαν δάφνες καθολικής αναγνώρισης και αποδοχής. Παράλληλα ανακίνησε και διεύρυνε το ενδιαφέρον του κόσμου για το Κρητικό τραγούδι, το οποίο ανέκαθεν λειτούργησε δυναμικά σαν ζωντανός πυρήνας, αλλά αναμφίβολα με την παρουσία του Ξυλούρη αναβαθμίστηκε. Και αν στις μέρες μας το Κρητικό ιδίωμα, μέσα στο ευρύτερο εθνικό άκουσμα της Μεσογείου, εδραιώνεται στην παγκόσμια μουσική σκηνή αυτό οφείλεται σε ένα βαθμό στη φωνή και την προσωπικότητα του Αρχάγγελου της Κρήτης, που άνοιξε δρόμους δύσβατους και στράτες απόμερες, πάνω στις οποίες βαδίζουν σήμερα οι νεότεροι εκπρόσωποι του.

Μεγάλες στιγμές

Το Νοέμβρη του 1958 πραγματοποιεί τις πρώτες του ηχογραφήσεις. Η αμοιβή του για το *Μια μαυροφόρα που περνά* είναι 150 δραχμές. Το τραγούδι όμως ακούγεται αρκετά. Θα ακολουθήσουν κι άλλες επιτυχίες σε δίσκους 45 στροφών. Το 1966 συμμετέχει σε ένα διαγωνισμό Φολκλωρικού τραγουδιού στο Σαν Ρέμο, στην Ιταλία. Είναι η πρώτη φορά που ταξιδεύει στο εξωτερικό. Κερδίζει το πρώτο βραβείο αλλά η είδηση περνά στα ψιλά γράμματα των εφημερίδων. Το 1969 τραγουδά την περίφημη *Ανυφαντού* που η απήχηση της σπάει τα στενά όρια της παραδοσιακής δισκογραφίας. Τον Απρίλη της ίδιας χρονιάς εμφανίζεται για πρώτη φορά στην Αθήνα και τον Σεπτέμβριο εγκαθίστανται μόνιμα στην πρωτεύουσα. Το καλοκαίρι του 1970 η γνωριμία του με τον Τάκη Λαμπρόπουλο θα αποφέρει το συμβόλαιο συνεργασίας με την Columbia . Είναι η εποχή που το «έντεχνο» τραγούδι βρίσκεται σε μεγάλη ακμή, και ο πάντα ευρηματικός και πρωτοπόρος Λαμπρόπουλος θέλει να συνδέσει τον δημοτικό τραγουδιστή με τις μουσικές του Σταύρου Ξαρχάκου.

Το 1971 ξεκίνησε κοινές εμφανίσεις με το Γιάννη Μαρκόπουλο στη μουσική "Λήδρα" και η φωνή του έγινε σύμβολο της αντίστασης. Συνεργάστηκε στενά, εκείνα τα χρόνια, με τον Θρακιώτη τραγουδοποιό Θανάση Γκραιφύλλια στις μουσικές της Πλάκας και σε συναυλίες σε όλη την [Ελλάδα](#). Είπε: «Θα κάνω αυτό που θέλετε αλλά πρώτα θα πω τα “Ριζίτικα” και τον “Ερωτόκριτο”». Τα “Ριζίτικα” δεν ανήκουν σε κανέναν, είναι παραδοσιακά της Κρήτης. Αυτό τελικά έγινε και ο Μαρκόπουλος ανέλαβε τη διεύθυνση της Ορχήστρας στα “Ριζίτικα”. Μετά έκανε τον “Ερωτόκριτο”, με τον Χάλαρη και συνέχισε να κάνει πολλούς δίσκους με διάφορους συνθέτες. Ακολούθησε ο «Στρατής ο Θαλασσινός» με τον Μαρκόπουλο, με τον Ξαρχάκο «Διόνυσε καλοκαίρι μας», «Συμφωνία της Γιάλτας», «Συλλογή» κι άλλα, με τον Χάλαρη ο «Τροπικός της Παρθένου» και η «Ακολουθία», με τον Χρήστο Λεοντή έκανε το «Καπνισμένο Τσουκάλι» του Ρίτσου. Ανάμεσα τους όμως έβγαζε πάντοτε

κρητικά. «Έτσι ξεκίνησε και έβγαζε μετά το ένα πίσω απ' το άλλο. Όλοι οι συνθέτες ήθελαν να τους πει τραγούδια. Έκανε συναυλίες, τραγούδια, μπουάτ, θέατρο. Ήτανε σ' αυτό που έκανε απ' το πρωί ως το βράδυ

Ο Νίκος Ξυλούρης ήθελε να βγεί προς τα έξω η κρητική μουσική. Και η αρχή έγινε βγάζοντας ένα δίσκο που γνώρισε επιτυχία, τον Φεβρουάριο του '69 που λεγότανε «Ανυφαντού». Πήγε πάρα πολύ καλά και κέντρισε το ενδιαφέρον του διευθυντή της εταιρείας Columbia, τον Τάκη τον Λαμπρόπουλο. Του έβγαλε το δισκάκι και η επιτυχία ήτανε μεγάλη. Τότε όλοι ψάξανε για τον Ξυλούρη. Αναρωτιόντουσαν «ποιος είναι αυτός, δεν τον έχουμε ξανακούσει.». Το 1967, επί δικτατορίας, ανοίγει στο Ηράκλειο το πρώτο κρητικό κέντρο, τον "**Ερωτόκριτο**" και τον Απρίλη του 1969 κάνει την πρώτη του επίσημη δοκιμαστική εμφάνιση του στην Αθήνα, στο κέντρο "**Κονάκι**".

Ο κόσμος τον αποθεώνει και ο Νίκος Ξυλούρης αποφασίζει να εγκατασταθεί στην Αθήνα. Κάποιο από τα βράδια ο Νίκος γνωρίζεται με τον σκηνοθέτη και ποιητή Ερρίκο Θαλασσινό και γίνονται αχώριστοι φίλοι. Μετά από ένα χειμώνα επιτυχίας, το καλοκαίρι του '70 κατεβαίνει στο Ηράκλειο να εργαστεί. Αυτή η συνάντηση αποτέλεσε την αφετηρία για την καριέρα του Νίκου. Το έργο του με τίτλο τα "**Ριζίτικα**", που τόσο καιρό προσπαθούσε να εκδώσει, γίνεται **δίσκος** και φιγουράρει στις βιτρίνες των αθηναϊκών καταστημάτων. Αργότερα βραβεύεται για την ερμηνεία στο δίσκο αυτό από την Γαλλική Ακαδημία Σαρλ Κρός αλλά θα πάρει την πρώτη του καλλιτεχνική απογοήτευση αφού στο εξώφυλλο του ξένου δίσκου δεν αναφέρεται καν το όνομα του.

Στις 21 Νοεμβρίου 1958 ηχογραφήθηκαν η “Κρητικοπούλα” και το “Δεν κλαίνε οι δυνατές καρδιές” σε δίσκο 78 στροφών. Ο δίσκος είχε μεγάλη επιτυχία και από τότε άρχισε και η άνοδος του Νίκου Ξυλούρη σε μια εποχή που τα Κρητικά δεν τα έπαιρναν και πολύ στα σοβαρά. Σχεδόν δύο χρόνια μετά τον πρώτο εκείνο δίσκο των 78

στροφών ηχογράφησε στη “Fidelity” μια σειρά από τραγούδια σε δίσκους 45 στροφών πλέον. Στη συνέχεια ήρθαν οι ηχογραφήσεις στη “Music Box” εκ των οποίων μερικά από αυτά ηχογραφήθηκαν την περίοδο Φεβρουάριος ’64 με Ιούλιος ’64 που ο Νίκος Ξυλούρης βρισκόταν στην Αθήνα. Σιγά-σιγά τα πράγματα στην Κρήτη άρχισαν να γίνονται καλύτερα. Υπήρχε μήνας που μπορεί να ήταν δύο τα πανηγύρια αλλά τύχαινε κι ένας γάμος, ένα πανηγύρι, ένα γλέντι. Το 1967 άνοιξε και το πρώτο Κρητικό κέντρο στο Ηράκλειο, ο “Ερωτόκριτος”. Το ’68 με ’69 δούλεψε στα “Ζαμάνια” και παράλληλα τα καλοκαίρια στην “Οαση” που είχε 2000 καθίσματα και ο κόσμος καθότανε μέχρι στα καφάσια της μπύρας, για ακούσει το Νίκο Ξυλούρη.

Κατά τη διάρκεια της δικτατορίας η φωνή του Ξυλούρη γίνεται σημαία αντίστασης. "Πότε θα κάνει ξαστεριά" , "Αγρίμια κι αγριμάκια μου" πόσοι από εμάς δεν τα τραγουδήσαμε, πόσοι από εμάς δεν στηρίξαμε την κρυφή δημοκρατική μας ελπίδα σε αυτούς τους στίχους. Από τη "Λήδρα" στην "Αρχόντισσα" και στην "Αποσπερίδα". Ξανά στη "Λήδρα", μετά στο "Κύτταρο" και στο "Θεμέλιο". Έξι μελωδικού σταθμοί μέχρι το 1979. Μετά τη μεταπολίτευση ηχογραφεί τα "Αντιπολεμικά" τραγούδια του Λίνου Κόκοτου και του Δημήτρη Χριστοδούλου και ορισμένα μελοποιημένα από τον Ηλία Ανδριόπουλου ποιήματα του Γιώργου Σεφέρη. Με τον "Αργαλειό", το "Φιλεντέμ", τον "Πραματευτή" αλλά και το "Μεσοπέλαγα αρμενίζω" η φωνή του Νίκου μας κάνει το γύρο του κόσμου. Το 1972 κυκλοφορεί η «Ιθαγένεια», του Γ. Μαρκόπουλου σε στίχους Κώστα Γεωργουσόπουλου. Συμμετέχει στο «Διάλειμμα», πάντα σε μουσική του Μαρκόπουλου και στίχους των Κώστα Γεωργουσόπουλου, Μ. Ελευθερίου, Γ. Σκούρτη, Ερ. Θαλασσινού και του συνθέτη, ενώ συνεργάζεται με τον Σταύρο Ξαρχάκο στο άλμπουμ «Διόνυσε Καλοκαίρι Μας»

Έρχεται σε επαφή με τον Γιάννη Μαρκόπουλο και τραγουδά - μαζί με την Μαρία Δημητριάδη- στο μεγάλο του δίσκο Χρονικό. Η εκπληκτική άρθρωσή του και το

ιδιαίτερο χάρισμά που διαθέτει στην εκφορά του λόγου «περνούν» στις ψυχές και τα χείλη του κόσμου την ελλειπτική και σουρεαλιστική γραφή του Κώστα Γεωργουσόπουλου που υπογράφει τους στίχους.

συμμετέχει στο Διάλειμμα, πάντα σε μουσικές του Μαρκόπουλου, και στίχους των Κώστα Γεωργουσόπουλου, Μάνου Ελευθερίου, Γιώργου Σκούρτη, Ερρίκου Θαλασσινού και του ίδιου του συνθέτη. Ακολουθεί η συμμετοχή του στο μελοποιημένο, από τον Μαρκόπουλο, ποίημα του Γιώργου Σεφέρη. Ο πρώτος μεγάλος του δίσκος έχει τίτλο: Ψαρρονικός - Κρητικά τραγούδια και περιλαμβάνει προσωπικές του επιτυχίες από 45άρια και ηχογραφήσεις του σε παραδοσιακά κομμάτια της Κρήτης που στο εξής θα συνδεθούν άρρηκτα με τη φωνή του σε πανελλαδικό επίπεδο.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένα από τα τραγούδια που ξεχώρισαν: Καφενείων η Ελλάς, 1944, Ο γέρο – δάσκαλος κ.α. Στο Χρονικό συνυπάρχουν πρωτότυπα και δημιουργικά το «δημοτικό» με το «λαϊκό», το σύγχρονο με το παραδοσιακό, δίνοντας το στίγμα του Μαρκόπουλου για ένα νέο μουσικό «κίνημα» του οποίου είναι ο εμπνευστής. Αγρίμια κι αγριμάκια μου, Μάνα κι αν έρθουν οι φίλοι μου, Κόσμε χρυσέ κ.α. Το Πότε θα κάνει ξαστεριά γίνεται αντιδικτατορικό σύνθημα. Το 1972 κυκλοφορεί η Ιθαγένεια σε «μαγικούς» στίχους Κώστα Γεωργουσόπουλου (Γεννήθηκα, Χίλια μύρια κύματα μακριά τ' Αϊβαλί) στο ίδιο πνεύμα με το Χρονικό. Ο δίσκος *τα ριζίτικα* θα βραβευθεί από την Γαλλική Ακαδημία του Σαρλ Κρος. Το Μάιο του 1971, μαζί με τους Μαρκόπουλο, Μέμυ Σπυράτου, Δάφνη Ζούνη, εμφανίζεται στη μπουάτ «Λήδρα», Κέκροπος 12 στην Πλάκα. Η επιτυχία τους είναι πολύ μεγάλη.

Ακολουθούν συνεργασίες με τον Σταύρο Ξαρχάκο και τον Χρήστο Λεοντή, ενώ το καλοκαίρι του 1973 τραγουδά σε μια παράσταση που ανεβάζουν η Τζένη Καρέζη και ο Κώστας Καζάκος στο θέατρο "Αθήναιον" με θέμα την ιστορική διαδρομή της Ελλάδας στα νεότερα χρόνια, "Το μεγάλο μας τσίρκο".

Το Μεγάλο μας Τσίρκο

Το καλοκαίρι του 1973, κι ενώ η αμερικανοκίνητη χούντα των συνταγματαρχών ήταν και έδειχνε ακόμα πανίσχυρη, η Τζένη Καρέζη και ο Κώστας Καζάκος ανεβάζουν στο θέατρο “Αθήναιον” το έργο του Ιάκωβου Καμπανέλη “το μεγάλο μας τσίρκο”. Στο έργο αυτό, μέσα από σατιρικά και δραματικά νούμερα και τραγούδια γινόταν μια αναδρομή στην ιστορία της Ελλάδας από την Τουρκοκρατία, τον

Οθωνα και τους υπόλοιπους κυβερνήτες της ανεξάρτητης Ελλάδας ως την Μικρασιατική καταστροφή, τον πόλεμο του '40 και το – τότε – σήμερα. Η μουσική του έργου ήταν του Σταύρου Ξαρχάκου και τα τραγούδια της παράστασης απέδιδαν ο Νίκος Ξυλούρης και τα μέλη του θιάσου. Τα σκηνικά της παράστασης ήταν του Ευγένιου Σπαθάρη και στο θίασο πρωταγωνιστικούς ρόλους είχαν ο Διονύσης Παπαγιαννόπουλος, ο Στέλιος Κωνσταντόπουλος, ο Νίκος Κούρος, ο Τίμος Περγλέγκας και ο Χρήστος Καλαβρούζος. **“Το Μεγάλο μας Τσίρκο” είχε μεγάλη απήχηση στο αθηναϊκό κοινό, και λόγω της μεγάλης προσέλευσης των θεατών οι παραστάσεις στο “Αθήναιον” χαρακτηρίστηκαν εκ των υστέρων ως οι “μαζικότερες – μέχρι το Πολυτεχνείο – πολιτικές συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας”.** Σύντομα οι λογοκριτές της χούντας κατάλαβαν ότι το έργο δεν ήταν μια απλή κωμωδία αλλά περνούσε στον κόσμο αντιδικτατορικά μηνύματα και -αποφασίζωμεν και διατάσσωμεν - σταμάτησαν τις παραστάσεις. Οι πρωταγωνιστές του έργου συνελήφθησαν και η Τζένη Καρέζη κλείστηκε στη φυλακή για τρεις μήνες.. Το έργο ανεβαίνει ξανά από τον ίδιο θίασο μετά την πτώση της χούντας σε Αθήνα και επαρχία και γνωρίζει και πάλι τεράστια επιτυχία. Ο Ξυλούρης ξεπερνά τις αναστολές του και χαρίζει στο αθηναϊκό κοινό κορυφαίες στιγμές συγκίνησης με την παράσταση <Το μεγάλο μας τσίρκο> ξεπροβάλλοντας επάνω στη σκηνή αγέρωχος με τα κρητικά στιβάλια και το κεφαλομάντηλο. Η Καρέζη εκστασιασμένη τον αποκαλεί αρχάγγελο. Ο Κώστας Καζάκος είχε πει για εκείνον: «*Ήταν σπουδαίος επαγγελματίας με σπάνιο ήθος.*». Κάθε βράδυ όλοι οι συντελεστές της παράστασης αποθεώνονται. Ο Ξυλούρης μέσα στο μεγαλείο του είναι ταπεινός και όσο πιο ταπεινός, τόσο ο κόσμος τον εξυψώνει. Η επιτυχία της παράστασης φτάνει ως την Ιαπωνία, από όπου έρχονται κινηματογραφιστές να αποσπάσουν μοναδικά πλάνα αυτής της ιστορικής καλλιτεχνικής στιγμής.

Ενασχόληση με τον ΟΦΗ

Για τον Νίκο Ξυλούρη, είναι ευρέως γνωστό ότι η απεριόριστη αγάπη που έτρεφε για τον τόπο του φαινόταν σε όλες τις πτυχές της ζωής του. Έτσι λοιπόν ήταν οπαδός του Ομίλου Φιλιάθλων Ηρακλείου, την μεγάλη ποδοσφαιρική ομάδα της Κρήτης. Μάλιστα έπαιρνε μέρος και σε αρκετές εκδηλώσεις του Συνδέσμου φίλων ΟΦΗ Αθηνών Νίκος Ξυλούρης, του οποίου ήταν και ιδρυτικό μέλος το 1980. Επέλεξε να βοηθήσει αυτή τη

προσπάθεια για να συσπειρώσει τους Κρητικούς Ομιλητές της Αθήνας.

*Ήτανε μια φορά μάτια μου κι έναν καιρό
μια όμορφη κυρά αρχόντισσα να σε χαρώ*

*Μια μικροπαντρεμένη κόρη ξανθή
τον κύρη της προσμένει βράδυ πρωί*

*Ένα Σαββάτο βράδυ καλέ μια Κυριακή
τον ήλιο το φεγγάρι, καλέ, παρακαλεί*

*Ήλιε μου φώτισέ τον φεγγάρι μου
πάνε και μίλησέ του για χάρη μου*

*Γυρίζει κι αρμενίζει καλέ στα πέλαγα
τους πειρατές θερίζει καλέ και τους χαλά*

*Στον ήλιο στο φεγγάρι και στη βροχή
και μένανε μ' αφήνει έρμη και μοναχή*

*Γαλέρα ανοίχτηκε μάτια μου με το βοριά
στη μάχη ρίχτηκε μάτια μου και στον καυγά*

*Μέσα σ' ένα σινάφι πειρατικό
είδα φωτιά ν' ανάβει και φονικό*

ΝΙΚΟΣ ΞΥΛΟΥΡΗΣ

Σχολιασμός τραγουδιού από τις μαθήτριες Εμμανουέλα Φανουράκη
,Κατερίνα Κακοδειπνάκη και Χρυσούλα Βεισσάκη: ΗΤΑΝΕ ΜΙΑ ΦΟΡΑ

Εμμανουέλα: Μόλις ακούω αυτό το τραγούδι συγκινούμε πάρα πολύ. Σε ταξιδεύει σε όμορφες στιγμές και με ένα μοναδικό τρόπο σε γαληνεύει. Αυτό το τραγούδι αρέσει πολύ στο μπαμπά μου. Είναι διαχρονικό, αξεπέραστο, σε γυρίζει πολλά χρόνια πίσω, στις δύσκολες εποχές που ζούσαν τότε οι άνθρωποι. Όταν βλέπω το βίντεο του τραγουδιού αυτού που τραγουδάει ο Νίκος Ξυλούρης, βλέπω την αντρειοσύνη αυτού του άνδρα, την περηφάνια, το θάρρος και τη δύναμη που εκπέμπει. Φαίνεται η αγάπη του για τη ζωή, το τραγούδι και επίσης η μεγάλη ψυχή του που μας κάνει να τον αγαπάμε ακόμα περισσότερο. Ο Νίκος Ξυλούρης είναι ένας σπουδαίος καλλιτέχνης που δεν πρόφτασα να γνωρίσω, δυστυχώς και θα ήθελα πάρα πολύ. Παρόλα αυτά με έχει κάνει να νιώσω πολλά συναισθήματα με τα τραγούδια του και είναι σαν να τον έχω γνωρίσει μέσα από αυτά, και γιαυτό καταλαβαίνω, γιατί όλοι μιλάνε γιαυτόν ακόμα και σήμερα, μετά από τόσα πολλά χρόνια που μας έχει αφήσει. Ακόμα και οι μεγάλοι καλλιτέχνες κάθε είδους του σήμερα φαίνεται να τον σέβονται και να τον αγαπάνε αφού τον τιμάνε με τον καλύτερο τρόπο στις συναυλίες τους, σε κάθε συναυλία λοιπόν που έρχονται μεγάλοι καλλιτέχνες από την Αθήνα να τραγουδήσουν στην Κρήτη, μόλις τελειώσουν ολοκληρώνουν την συναυλία με το τραγούδι ΗΤΑΝΕ ΜΙΑ ΦΟΡΑ, τότε όλοι σηκώνονται όρθιοι, χειροκροτούν και τραγουδούν μαζί με τον καλλιτέχνη το τραγούδι. Για μένα αυτός ο άνθρωπος εκπέμπει λεβεντιά και ανδρεία. Αλλά πολύ περισσότερο μου αρέσει από όσα παρότι ακούω και διαβάζω είχε πολύ μεγάλη αγάπη για την Κρήτη του. Γιατί τίποτα δεν είναι πιο σημαντικό από το να αγαπάς και να στηρίζεις τον τόπο όπου γεννήθηκες και μεγάλωσες.

Χρυσούλα: Όταν αρχικά άκουσα αυτό το τραγούδι με γύρισε στην ηλικία του δημοτικού τότε που θυμάμαι τον μπαμπά μου να παίζει αυτό το τραγούδι με την παρέα του. Κάθε άνθρωπος που έχει αυτή την χαρά να ακούσει αυτό το άκουσμα ταυτόχρονα μέσα του γεννιούνται συναισθήματα είτε από χαρά είτε από λύπη. Πολλές φορές όταν τυγχάνει να το ακούω σε διάφορες εκδηλώσεις ακόμα και εγώ που δεν τον πρόλαβα μου φέρνει δάκρυα, συγκίνηση και παράλληλα για μένα είναι τιμή που αυτός ο άνθρωπος, ο ΝΙΚΟΣ ΞΥΛΟΥΡΗΣ κατάγεται από το μέρος που με έφεραν στο κόσμο για πρώτη φορά οι γονείς μου. Επιπλέον όταν ακούω αυτό το κομμάτι βρίσκομαι στην θέση να σκέφτομαι πόσο δύσκολα περνούσαν όλα αυτά τα χρόνια και το σημαντικότερο αυτός που έφυγε τόσο γρήγορα από καρκίνο. Ακόμα και να μην υπάρχει στην ζωή ποτέ κανένας δεν τον ξέχασε ούτε σαν ένας απλός άνθρωπος αλλά ούτε σαν ένας καλλιτέχνης. Τέτοιοι άγγελοι δεν θα ξαναβρεθούν πότε στην μουσική σκηνή. Μακάρι να υπήρχε να μας διδάσκει την σωστή μουσική. Παράλληλα μέσα από τα τραγούδια του έχει μάθει να εκφράζεται γιατί ότι τραγούδι κι αν έχει πει βλέπω το βίντεο αυτό με ανυπομονησία και παρατηρώ τις εκφράσεις του και το θάρρος του που σε κάθε τραγούδι υπάρχει και η μεγαλοψυχία του. Τέλος γνωρίζω καλά ότι ξεκουράστηκε ύστερα από την αρρώστια που τον καταπλάκωνε όλο ένα και περισσότερο. ΔΑΣΚΑΛΕ ΘΑ ΕΙΣΑΙ ΠΑΝΤΑ ΣΤΙΣ ΚΑΡΔΙΕΣ ΜΑΣ.!

Κατερίνα: Το τραγούδι *HTANE MIA ΦΟΡΑ* του Νίκου Ξυλούρη είναι ένα από τα πιο ωραία τραγούδια που είχε ερμηνέψει. Το τραγούδι είναι βαδίστοιχο για το λόγο ότι θυμίζει ιστορία. Αναφέρεται στο παρελθόν και συγκεκριμένα σε μία κοπέλα καθώς ενδέχεται να αντιπροσωπεύει κάποια στιγμή από την προσωπική του ζωή. Οι στίχοι του τραγουδιού θυμίζουν ποίημα που μετατράπηκε σε τραγούδι. Στο άκουσμα του δημιουργεί έντονες εικόνες καθώς προκαλεί αίσθημα ηρεμίας.

Τα τραγούδια του

- Αγρίμια κι αγριμάκια μου
- Ακούς να λένε στα χωριά
- Αυτό τον κόσμο
- Βαρώντας γύρου ολόγυρα
- Γεννήθηκα
- Γεννήθηκα σε μια στιγμή
- Δεν αγαπάς
- Έβαλε ο θεός σημάδι
- Είδα τον παππούλη μου
- Ερωτικό τραγούδι
- Ερωτόκριτος(Αποχαιρετισμός)
- Έχει ο χάρος σκαλωσιές
- Ζαβαρακατρανέμια
- Η μπαλάντα του κυρ Μέντιου
- Ήταν ο τόπος μου
- Ήτανε μια φορά
- Ϊδανικοί αυτόχειρες
- Και να αδερφέ μου
- Καλήν εσπέραν αφεντάδες
- Κι αν έσβησε σαν ίσκιος
- Κρήτη μου, όμορφο νησί.
- Μάνα
- Μητέρα μεγαλόψυχη
- Μισεύεις αρχοντόπουλο
- Μπήκαν στην πόλη οι οχτροί
- Ντιρλαντά

- Ο καλόγερος
- Ο μπροστάρης
- Οπραματευτής
- Ο ταχυδρόμος πέθανε
- Οι πόνοι της Παναγίας
- Όσο βαρούν τα σίδερα
- Παλικάρι στα Σφακιά
- Πάνω στ' άργυρό σκαμνί
- Πειρασμός
- Πόσα χρόνια δίσεκτα
- Πότε θα κάνει ξαστεριά
- Πως να σωπάσω
- Σαν τα καράβια
- Στα μάτια και στο πρόσωπο
- Στο καφενείον η Ελλάς
- Στου Ψηλορείτη την κορφή.
- Τ' Ανάπλι
- Τη μέρα της Πεντηκοστής
- Την καρδιά σου
- Τις νύχτες
- Το άγαλμα της ελευθερίας
- Το ξεροστεριανό νερό
- Το σκοινί
- Το τραγούδι της γκιλοτίνα
- Του θάνατου παράγγειλα
- Τούτες τις μέρες
- Φιλεντέμ
- Φίλοι κι αδέρφια
- Φύσα αεράκι
- Χίλια μύρια κύματα
- Χρόνια και χρόνια στο τροχό
- Χρώματα και αρώματα

Δισκογραφία

- Μια μαυροφόρα που περνά (1958)
- Ανυφαντού (1969)
- Ο Ψαρνίκος (1970)
- Μαντινάδες και χοροί (1970)
- Χρονικό (1970)
- Ριζίτικα (1971)
- Διάλειμμα (1972)
- Ιθαγένεια (1972)
- Διόνυσε καλοκαίρι μας (1972)
- Ο τροπικός της Παρθένου (1973)
- Ο Ξυλούρης τραγουδά για την Κρήτη (1973)
- Ο Στρατής Θαλασσινός ανάμεσα στους Αγάπανθους (1973)
- Περήφανη ράτσα (1973)
- Ακολουθία (1974)
- Το μεγάλο μας τσίρκο (1974)
- Παραστάσεις (1975)
- Ανεξάρτητα (1975)
- Κομέντια, η πάλη χωρικών και βασιλιάδων (1975)
- Καπνισμένο τσουκάλι (1975)
- Τα που θυμούμαι τραγουδώ (1975)
- Κύκλος Σεφέρη (1976)
- Ερωτόκριτος (1976)
- Η συμφωνία της Γιάλτας και της πικρής αγάπης (1976)
- Οι ελεύθεροι πολιορκημένοι (1977)
- Τα ερωτικά (1977)
- Τα Ξυλουργείκα (1978)
- Τα αντιπολεμικά (1978)
- Σάλπισμα (1978)
- 14 χρυσές επιτυχίες (1978)

Μετά Θάνατον δισκογραφία

- Τελευταία ώρα Κρήτη (1981)
- Νίκος Ξυλούρης (1982)
- Πάντερμη Κρήτη (1983)
- Ο Δείπνος ο μυστικός (1984)
- Σταύρος Ξαρχάκος:Θεατρικά (1985)
- Ο Γιάννης Μαρκόπουλος στον ελληνικό κινηματογράφο (1988)
- Η συναυλία στο Ηρώδειο 1976 (1990)
- Το χρονικό του Νίκου Ξυλούρη (1996)
- Νίκος Ξυλούρης (2000)
- Η ψυχή της Κρήτης(2002)
- Ήτανε μια φορά...(2005)
- Του Χρόνου Τα Γυρίσματα (2005)

Δεν λυγάνε τα ξεράδια και πονάνε τα ρημάδια
κούτσα μια και κούτσα δυο στις ζωής το ρημαδιό
Μεροδούλι ξενοδούλι δέρναν ούλοι οι αφέντες δούλοι
ούλοι δούλοι αφεντικό και μ' αφήναν νηστικό
και μ' αφήναν νηστικό

Ανωχώρι κατωχώρι ανηφόρι κατηφόρι
και με κάμα και βροχή ώσπου μου `βγαينه η ψυχή
Είκοσι χρονώ γομάρι σήκωσα όλο το νταμάρι
κι έγτισα στην εμπασιά του χωριού την εκκλησιά
του χωριού την εκκλησιά

Αιντε θύμα άιντε ψώνιο άιντε σύμβολο αιώνιο
αν ξυπνήσεις μονομιάς θα `ρθει ανάποδα ο ντουνιάς
θα `ρθει ανάποδα ο ντουνιάς

Και ζευγάρι με το βόδι άλλο μπόι κι άλλο πόδι
όργωνα στα ρέματα τ αφεντός τα στρέμματα
Και στον πόλεμο όλα για όλα κουβαλούσα πολυβόλα
να σκοτώνονται οι λαοί για τ' αφέντη το φαϊ
για τ' αφέντη το φαϊ

Αιντε θύμα άιντε ψώνιο...

Κοίτα οι άλλοι έχουν κινήσει έχει η πλάση κοκκινίσει
άλλος ήλιος έχει βγει σ' άλλη θάλασσα άλλη γη

Αιντε θύμα άιντε ψώνιο...

Νίκος Ξυλούρης

Μέρος 3ο

Την ημέρα που τα τανκς
μπαίνουν μέσα στο
Πολυτεχνείο ο Ξυλούρης
και ο Ξαρχάκος
ξεχωρίζουν τραγουδώντας
μαζί με τους φοιτητές
“Πότε θα κάμει ξαστεριά”.
Ο ίδιος λίγο αργότερα θα
πει: «Τίποτα δεν προσέφερα
εγώ. Άλλοι έδωσαν τα
πολλά στην επταετία και
λυπάμαι που δεν
ακούστηκαν ποτέ!». Η
στάση του αυτή πλάι στον

ελληνικό λαό εκείνες τις δύσκολες ώρες της διεκδίκησης της πολύτιμης ελευθερίας,
έρχεται να επισφραγίσει την εικόνα του ως μυθικού συμβόλου στις καρδιές όλων.

*Πότε θα κάμει ξαστεριά,
πότε θα φλεβαρίσει,*

*να πάρω το ντουφέκι μου,
την έμορφη πατρόνα,*

*να κατεβώ στον Ομαλό,
στη στράτα του Μουσούρου,*

*να κάμω μάνες δίχως γιους,
γυναίκες δίχως άντρες,*

*να κάμω και μωρά παιδιά,
να κλαιν' δίχως μανάδες,*

*να κλαιν' τη νύχτα για νερό,
και την αυγή για γάλα,*

*και τ' αποδιαφωτίσματα
τη δόλια τους τη μάνα...*

Σχολιασμός τραγουδιού από τη Μπιτσακάκη Άρτεμη: ΠΟΤΕ ΘΑ ΚΑΜΕΙ ΞΑΣΤΕΡΙΑ

Από τα ιστορικότερα παραδοσιακά τραγούδια του τόπου μας και από τα πολυτιμότερα.

Πρώτα - πρώτα, είναι από τα ελάχιστα γραπτά μνημεία λόγου που διασώζουν τη λέξη «πατρόνα» ή «πατρώννα», λέξη ξεχασμένη, μια και έχω προσέξει ότι οι περισσότεροι ερμηνευτές (και ακροατές) θεωρούν πως πρόκειται για γυναίκα, ενώ «πατρόνα» σημαίνει «φυσιογνωστική».

Λέξη που για πρώτη φορά απέκτησε αυτό το νόημα στη γαλλική γλώσσα, ενώ στη λατινική (από την οποία και προέρχεται) έχει εντελώς διαφορετική σημασία.

Δεύτερον, σε ποια γεγονότα αναφέρεται το τραγούδι αυτό...

Με μια προσεκτική έρευνα, φαίνεται πως «Το τραγούδι του Ομαλού» είναι από τα παλιότερα κρητικά τραγούδια, υπάρχει και καταγραφή παλιότερη, σχετική, που αναφέρει επίσης «τη στράτα των Μουσούρων»

Το συγκεκριμένο τραγούδι αναφέρεται στη βεντέτα μεταξύ των δυο πανίσχυρων οικογενειών της Κρήτης, της οικογένειας Σκορδύλη, από τα Σφακιά, και των Μουσούρων, από τον Ομαλό.

Γεγονός που φαίνεται και από αναφορές στο στίχο («Η στράτα των Μουσούρων») και που έλαβε χώρα, αρχές 17ου αιώνα.

Το ξεκίνημα της βεντέτας ανάγεται στη δολοφονία του βοσκού Γιάνναρη και την κλοπή των κοπαδιών της οικογένειας, στην οποία εργαζόταν, των Σκορδύλη, από την οικογένεια Μουσούρη. Υπήρξε ανταγωνισμός μεταξύ τους, αναπτύχθηκε έχθρα η οποία όπλισε τα μαχαίρια και ακολούθησαν βεντέτες.

Το τραγούδι είναι από τα πιο πολεμοχαρή, βίαια και εκδικητικά και με γεγονότα νεότερα της κρητικής ιστορίας, μια και ο Ομαλός υπήρξε ορμητήριο επαναστατών κατά των Τούρκων, για πάνω από δυο αιώνες, αλλά και να συνδεθεί και με νεότερες περιπέτειες του έθνους μας.

Έτσι κι αλλιώς, το τραγούδι αποκτά μια δυναμική με το πέρασμα των χρόνων, ξεπερνά κατά πολύ και την έμπνευση και τις προθέσεις / προσλαμβάνουσες του εκάστοτε δημιουργού.

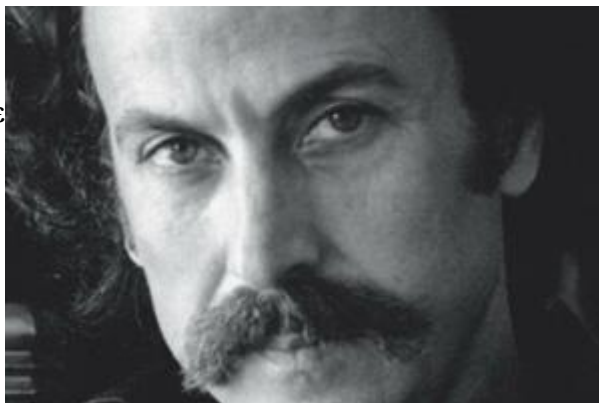
Το συγκεκριμένο, είναι επαναστατικό και θα ταίριαζε και στον αντιδικτατορικό αγώνα.

Πρόκειται για τη δυναμική του τραγουδιού που ξεπερνά και το δημιουργό του, όταν

γίνεται κτήμα του λαού.

Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ

Σεβόταν πάρα πολύ τον κόσμο που τόσο τον λάτρευε και δεν παρέλειπε να το δείχνει σε κάθε του εμφάνιση. Μάλιστα, όταν κάποτε ο πατέρας του πέθανε, προκειμένου να είναι στη θέση του το βράδυ στο μαγαζί που τραγουδούσε μαζί με τη

Δόμνα Σαμίου, δεν δίστασε να πάει στην Κρήτη και να επιστρέψει αυθημερόν στην Αθήνα. Κάποιο άλλο βράδυ, η εύκολη δίοδος που βρήκαν τα νερά της καταρρακτώδους βροχής στο παλιό κτήριο που τραγουδούσε παρέα με τη Μαρίζα Κωχ δεν στάθηκε λόγος διακοπής του προγράμματος, αντιθέτως συνέχισαν απτόητοι και οι δυο. Άνθρωπος ταπεινός και προσγειωμένος που αγαπούσε τη δουλειά του, έχοντας απόλυτη συναίσθηση του ταλέντου που είχε αλλά την ίδια ώρα απαλλαγμένος από την προκλητική καρδοκούσα έπαρση. Προκαλώντας κραδασμό σε πάτωμα μαρμάρινο μπορούσε να αγγίξει τους πάντες με εκείνη τη θεσπέσια φωνή που σαν υψωνόταν, το βλέμμα του χαμήλωνε αυτόματα, σαν να φοβόταν μην σε κοιτάξει πιο βαθιά και σε ενοχλήσει. Ήταν αέρινος και διακριτικός και όταν έπιανε τη λύρα του, την αγκάλιαζε και ταξίδευε με μια παράξενη ελπίδα ζωγραφισμένη στο πρόσωπό του. Ήταν ένας λόγιος ντελάλης της ελληνικής γλώσσας κουβαλώντας το ήθος και το ρυθμό της αρχαίας κουλτούρας. Έτσι, γοητεύει τον κιθαρίστα των Beatles, George Harrison, τον οποίο συναντά τυχαία στο Πόρτο Ράφτη και για ένα βράδυ χαρίζουν στο κοινό ένα μοναδικό θέαμα με κιθάρα από τη μια και λύρα από την άλλη.

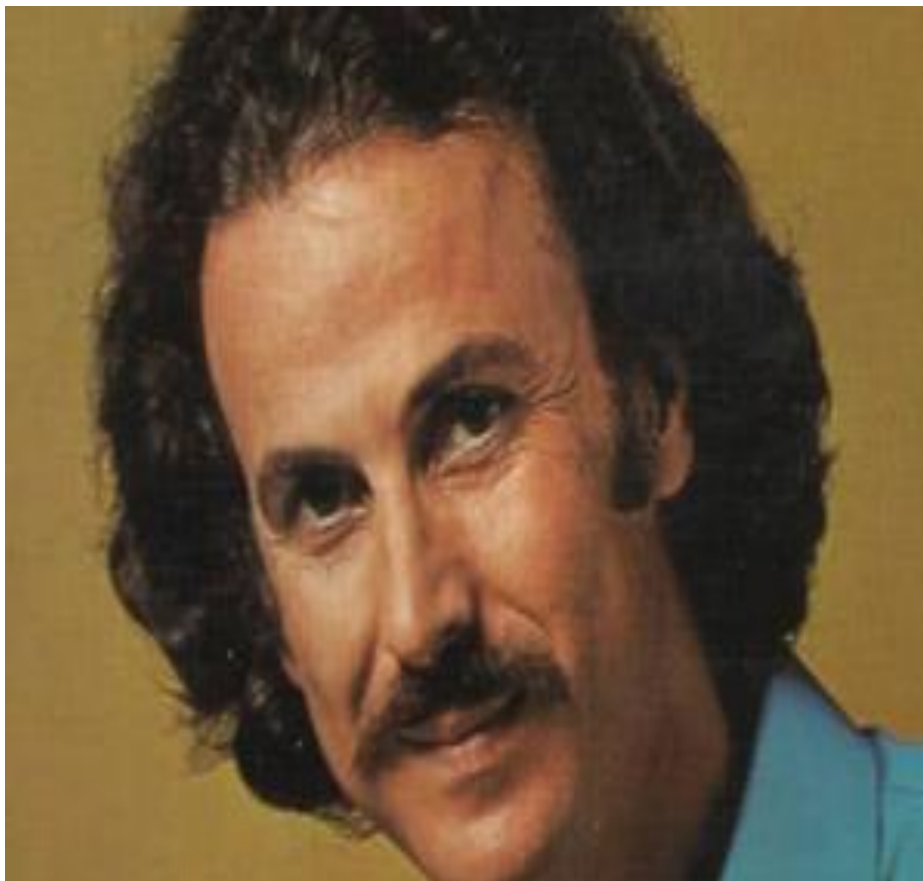
δέρνει,

*«Δεν κλαιν οι δυνατές καρδιές η μοίρα όταν τις
γιατί πιστεύουν με καιρό
πως κάθε πόνος γένη»*

Η Αναγνώριση του στην Αθήνα

Το 1969 ηχογράφησε με μεγάλη επιτυχία το δίσκο "Ανυφαντού" και λίγους μήνες αργότερα εμφανίστηκε και πάλι σε Αθηναϊκό μουσικό κέντρο. Οι καταστάσεις όμως πλέον είχαν ωριμάσει και ο κόσμος τον υποστήριζε περισσότερο. Έτσι μετακόμισε και πάλι στην Αθήνα. Για το ποιος «ανακάλυψε» το Νίκο Ξυλούρη, τα λεγόμενα της συζύγου του κ. Ουρανίας Ξυλούρη όπως δημοσιεύτηκαν σε σχετικά αφιερώματα των περιοδικών «Δίφωνο» και «Μονογραφίες» είναι διαφορετική από αυτήν που συνήθως επικρατεί σε αρκετές βιογραφίες του Νίκου Ξυλούρη, ότι τον ανακάλυψε ο Ερρίκος Θαλασσινός και τον ανέδειξε ο Γιάννης Μαρκόπουλος. Η ανάδειξη του Ξυλούρη οφείλεται στο τραγούδι του «Ανυφαντού» και το πρόσωπο που τον ανακάλυψε και τον ανέδειξε ήταν ο διευθυντής της δισκογραφικής εταιρείας «Κολούμπια» Τάκης Λαμπρόπουλος, ο οποίος τον ηχογράφησε σε ένα γαμήλιο γλέντι στα Ανώγεια. Οι άνθρωποι της Αθήνας τον άκουγαν και τον υποστήριζαν. Πήγαιναν συχνά στο κέντρο όπου τραγουδούσε και γνωστοί και άγνωστοι για να ακούσουν τον νέο καλλιτέχνη που είχε εντυπωσιάσει ολόκληρη την Ελλάδα, και όσοι βέβαια πήγαιναν για πρώτη φορά δεν ήταν και η τελευταία τους. Ο Νίκος του μάγευε με την φωνή τους και την προσωπικότητα του που γρήγορα είχε πολλούς φάνς που τον αγάπησαν από την πρώτη στιγμή

και από τότε ήταν πάντα δίπλα του στις συναυλίες του και σε όλη την διάρκεια της καριέρας του.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Άλλη μια ερευνητική εργασία φτάνει στο τέλος της, με πολύ κόπο δουλειά και αγώνα καταφέραμε να ολοκληρώσουμε και αυτήν την εργασία μας, που ήταν αρκετά δύσκολη αλλά ευτυχώς όλα πήγαν καλά. Στην αρχή μας φάνηκε αρκετά δύσκολο το θέμα της αλλά επιλέξαμε μια σπουδαία προσωπικότητα όπως αυτή του Ξυλούρη και μας άρεσε παρά πολύ γιατί κάναμε τα πάντα για να βρούμε πληροφορίες και να φτιάξουμε την εργασία μας σωστά. Και φυσικά να είναι ενδιαφέρον, σωστά ορθογραφημένο και με κάθε λεπτομέρεια ώστε όποιος το διαβάσει να είναι ικανοποιημένος και να έχει τις καλύτερες εντυπώσεις γιατί αλλά πάνω απ'όλα να θέλουμε να μεταδώσουμε τις σωστές πληροφορίες και οι άνθρωποι που το διαβάζουν να μάθουν αρκετά για τον Νίκο Ξυλούρη.

Από αυτή την εργασία μάθαμε να είμαστε πειθαρχημένοι και να αναλαμβάνουμε τις ευθύνες μας αλλά και να είμαστε σωστοί και τυπικοί στις υποχρεώσεις μας. Μάθαμε πολλά στοιχεία για τον Ξυλούρη αφού δεν τον γνωρίζαμε και πολύ καλά είχαμε ακούσει απλά σκόρπιες πληροφορίες. Έτσι αποφασίσαμε όλες αυτές οι σκόρπιες πληροφορίες να τις συγκεντρώσουμε και να γνωρίσουμε καλύτερα τον σπουδαίο αυτό καλλιτέχνη που έχει μείνει στις καρδιές μας.

Συνεργαστήκαμε αρκετά καλά πιστεύουμε, υπήρχαν αρκετά θέματα αλλά καταφέραμε να τα λύσουμε στην πορεία. Ήταν δύσκολο να συμφωνήσουμε σε πολλά κομμάτια της εργασίας μας γιατί είμαστε εντελώς διαφορετικοί μεταξύ μας, και έτσι έπρεπε κάποια πράγματα να γίνουν ξανά από την αρχή. Τελικά συμφωνήσαμε!

Καταλάβαμε ότι να συνυπάρξεις και τα συνεργαστείς με μία ομάδα είναι αρκετά δύσκολο, πρέπει να υποχωρείς, να μην επιβάλλεις τα θέλω σου, να συμβιβάζεσαι και να βοηθάει ο ένας τον άλλο. Ίσως να μην υπήρχαν όλα στην ομάδα μας αλλά τουλάχιστον βγήκε ένα όμορφο αποτέλεσμα. Μεταξύ μας συνεργαστήκαμε αρκετά ώριμα και όλοι είχαμε ένα στόχο που θέλαμε να εκπληρώσουμε και αυτό εγινέ. Βέβαια οφείλουμε να ευχαριστήσουμε την Κα. Νταμπάκη που ήταν εκεί δίπλα μας κοντά μας και μας στήριξε. Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ και σας αγαπάμε!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

www.paidero.gr

www.angi.gr/archires

www.poien.gr

www.lesrosnews.net

www.sansimera.gr

el.wikipedia.org/Νίκος_Ξυλούρης

www.hellas.teipir.gr

www.ypovrixio.gr

www.afamilyaffair.gr

www.ogdoo.gr

www.inewsgr.com

www.kouinet.gr

erwtokritos.users.uth

www.kritikiparadosi.gr

www.logia.gr

ee.wkipeda.org